

Кораци у реализацији пројекта „Путовање кроз време“

1. Договор о теми пројекта и начину рада
2. Подела задатака
3. Решавање задатака и израда паноа, текстова, тестова, ликовних радова, игрица и сл. и формирање паметних фасцикли
4. Презентација постигнућа и продуката пројекта на угледном часу
5. Вредновање пројекта и постављање наставног материјала на интернет

1. Договор о теми пројекта и начину рада

Када је започела обрада наставне теме *Прошлост Србије* на часовима природе и друштва, ђаци IV₄ су желели да сазнају што више информација о њој. Рекли су да читају књиге које су у вези са историјом средњег века и да воле да гледају филмове о догађајима и личностима из историје Србије и да би желели да о њима разговарају на часовима. Учитељица је предложила ученицима да ову тему обраде кроз пројекат и кроз садржај више наставних предмета. Идеја је прихваћена, одређен је циљ и направљен је план активности. Тако је започео пројекат *Путовање кроз време* који је реализован од новембра 2017. до краја јануара 2018.

Тематско, интердисциплинарно, планирање је обухватило часове више наставних предмета: природе и друштва, српског језика, ликовне културе, музичке културе, слободних активности, физичког васпитања, веронауке и грађанског васпитања, математике.

Договорено је да део активности буде формирање паметних фасцикли - збирки материјала које ће ученици самостално израђивати на основу свих прикупљених информација.

2. Подела задатака

1. Формирање паметне фасцикле као збирке наставног материјала који деца самостално израђују током часова више наставних предмета

За сваку лекцију из природе и друштва у оквиру наставне теме *Прошлост Србије* ученици имају задатак да направе своју лекцију на основу уџбеника и додатног материјала који проналазе у књигама и на интернету. Део паметне фасцикле ће бити и материјали које ће израђивати током решавања задатака из српског језика, математике, ликовне културе.

2. Читање и тумачење текстова

- читање текстова из читанке: „Златно јагње“, прича Светлане Велмар Јанковић, „Најбоље задужбине“, народна прича, „Стари Вујадин“, народна песма,

- читање допунских текстова у вези са темом пројекта: „Књига за Марка“ Светлане Велмар Јанковић, осам књига о владарима из породице Немањић „Деца читају српску историју“ Слободана Станишића и трилогије „Немањићи“ (о животу Стефана Немање), Владимира Кеџмановића и Дејана Стојиљковића,

- тумачење књижевноуметничких текстова.

3. Гледање видео прилога и њихово тумачење

- гледање филма „Косовски бој“ и појединих епизода телевизијске серије „Вук Караџић“ (у вези са Првим и Другим српским устанком и животом у Србији почетком 19. века),

- тумачење филма и серије.

Ученици самостално читају и гледају видео прилоге, а медијске текстове тумаче заједно са учитељицом на часовима.

4. Израда паноа

- проналажење информација у штампаној и електронској форми потребних за израду паноа на више тема (Подела историје, Винча, Стари век, Средњи век, Стефан Немања, Стафан Првовенчани, Свети Сава, Цар Душан, ...),

- представљање садржаја паноа.

Ученици решавају задатак радећи у групама.

5. Ликовни радови

- израда корица паметних фасцикли,

- илустровање књижевних текстова или текстова лекција из паметних фасцикли,

- цртање портрета српских владара и њихових задужбина,
- израда костима из средњег века и лутки које представљају важне историјске личности,
- прављење кругова знања и табли за игрице.

Ученици задатке решавају самостално и у групи.

6. Игре

Ради утврђивања градива ученици имају задатак да направе кругове знања и игру *Не љути се, човече!* у вези са догађајима из прошлости Србије. Ове задатке решавају у комбинацији индивидуалног рада и рада у пару и групи.

7. Тестови

Током часова утврђивања из природе и друштва, српског језика и математике, ученици имају задатак да осмисле тест питања чији је садржај повезан са темом пројекта, а односи се на обрађене наставне јединице из ова три предмета.

8. Припрема угледног часа и презентација пројекта

- припрема сценарија за угледни час,
- припрема костима и реквизита,
- одабир ликовних радова и музичких композиција за презентацију која прати излагање ученика на угледном часу
- реализација угледног часа.

3. Решавање задатака и израда паноа, текстова, тестова, ликовних радова, игрица и сл.

Природа и друштво

Ученици су истраживачке задатке решавали коришћењем информација у штампаном и електронском облику и тако развијали читалачку, информациону и медијску писменост. У проналажењу потребних информација ученицима су помагали и родитељи који су се у договору са учитељицом укључили у реализацију пројекта. Резултате истраживања ђаци су презентовали на сваком часу у облику паноа, текстова, игара...

На основу пронађених информација и хватања бележака током презентације другова, израђивали су коначни облик својих мини лекција од којих су формирали паметне фасцикле.

На часовима утврђивања градива ученици су израђивали кругове знања и смишљали питања у вези са догађајима и личностима из историје Србије. Питања су послужила за израду теста који су учитељица и библиотекарка припремиле за ученике, али и за састављање квиз питања за публику (ђаке осталих одељења четвртог разреда) која је присуствовала угледном часу на коме је презентован пројекат. Сви ови материјали су део паметних фасцикли.

Српски језик

У области *Књижевност* ученици су читали предвиђене текстове и разговарали о њиховом садржају и тумачили их. Они су поредили ова књижевноуметничка дела и говорили о њиховим елементима (тема, мотиви, фабула, сиже, књижевни ликови, поруке, композиција) повезујући их са догађајима и личностима из историје Србије.

На сличан начин су разговарали и о садржају филма „Косовски бој“ и појединих епизода телевизијске серије „Вук Караџић“.

На часовима утврђивања градива, ученици су смишљали питања чији је садржај повезан са темом пројекта, а односи се на обрађене наставне јединице.

У области *Језичко изражавање* ученици су препричавали разноврсне садржаје, тј. текстове из различитих медијских области (штампа, филм, радио, телевизија и сл.).

Описивали су и говорили о ликовима из прочитаних текстова, српским владарима у средњем веку, писали о њима у оквиру лекција из природе и друштва.

Осмишљавали су делове текста који ће говорити на угледном часу и језички их уобличавали, поједине делове су драматизовали.

Ликовна култура

На часовима ликовне културе ђаци су израдили корице паметних фасцикли, илустровали су књижевне текстове или текстове лекција из паметних фасцикли, цртали су портрете српских владара и њихових задужбина, израдили костиме из средњег века и лутке које представљају важне историјске личности и правили кругове знања и табле за игрице.

Математика

На часовима утврђивања градива ученици су смишљали текстуалне задатке чији се садржај односи на тему пројекта.

Остали предмети

На часовима музичке културе неколико ученика је вокално-инструментално изводило композиције средњег века. Деца су певала песме „Ко удара тако позно“, „Тамо далеко“, „Ово је Србија“, „Свети Сава“, „Химна Светом Сави“ и одабрали су музичке нумере које су део презентације пројекта на угледном часу. На часовима физичког васпитања ученици су учили да плешу валцер уз композицију „Ово је Србија“ и припремали се за плесање на угледном часу за родитеље.

На часовима слободних активности ученици су читали и тумачили књижевне текстове, гледали делове телевизијске серије „Вук Караџић“, израђивали елементе лекција, тј. материјала за паметне фасцикле и припремали програм угледног часа. Учитељица Катарина Милићић и вероучитељ Предраг Младеновић су на заједничким часовима грађанског васпитања и веронауке разговарали са ђацима на теме: „Србија у доба Немањића“ и „Свети Сава“.

4. Презентација постигнућа и продуката пројекта на угледном часу

Презентација тока и продуката рада и постигнућа ученика у пројекту *Путовање кроз време* остварена је кроз два угледна часа, за ученике за родитеље.

Угледни час за ученике је организован 22. јануара 2018. пред ученицима других одељења четвртог разреда и трајао је два школска часа. Први је одржан у свечаној сали. Ученици IV₄ су показали како су учили, шта су научили и шта су продукти њиховог рада током пројекта. Представили су активности пројекта и говорили о најзначајнијим догађајима и личностима у историји српске државе кроз излагање, играње улога, певање песама. Затим је организован квиз за ђаке у публици у вези са садржајем излагањем.

Други час је одржан у учионици IV₄. Ученици гости су погледали паное и други наставни материјал настао током пројекта (ликовни радови, лутке, кругови знања...). Гости су се детаљније упознали са радовима својих другара и проверили знање играњем игре *Кругови знања*.

Пројекат је представљен родитељима и другим члановима породица ученика на посебном угледном часу, одржаном 30. јануара 2018. у свечаној сали школе.

5. Вредновање пројекта и постављање наставног материјала на интернет

Пројекат је праћен и вреднован на више начина. Учитељица је пратила и вредновала активности од идеје до коначне реализације, на неколико часова она и библиотекарка су анализирале ток пројекта заједно са ученицима и разговарале о тешкоћама на које су ученици наилазили и о томе како су их превазишли.

Ученици су свакодневно вредновали своје активности током презентације радова које су радили самостално или у групама. Били су ангажовани у складу са индивидуалним способностима, мотивисани и заинтересовани за рад и задовољни активностима на часовима и то је један од битних показатеља остварености циљева и задатака. Највише им се свидело што су радили поједине задатке у групама, што су самостално осмишљавали питања и задатке из више предмета, правили игре и организовали угледни час за презентацију пројекта.

Пред угледни час наставница и библиотекарка су направиле интервју са ученицима током ког су они вредновали читав процес, своју улогу и допринос пројекту. Ученици су казали да им се пројекат свиђа, јер су имали могућност да изаберу тему коју ће проучавати, да самостално прикупљају информације, организују материјал, анализирају податке и презентују резултат свога рада. Учили су градиво на другачији начин него до сада, повезали су садржаје из различитих области и предмета, сазнали су много информација у вези са темом, било је и забавно и поучно. Најинтересантније је било када су по групама радили задатке, јер су размењивали идеје и заједно правили пано, лутке, илустрације.

Свидело им се и што су се у активности пројекта укључили и родитељи – они су им помагали да пронађу потребне информације и фотографије на интернету и да израде наставна средства за поједине часове. Кад су радили групни рад и окупљали се код једног члана групе, дружили су се и организовали послужење за своје другове. То је допринео побољшању

сарадње међу децом и подстакао је вршњачко учење. Ове активности су допринеле и побољшању сарадње међу родитељима који су учествовали у организацији групног рада деце и заједнички припремали потребни материјал за израду паноа и лутки.

У школи је ђацима посебно било занимљиво када су играли игру *Не љути се човече!* јер су се такмичили ко ће пре стићи до циља, а морали су да знају тачне одговоре на питања вође групе.

На угледном часу ученици су кроз јавни наступ и презентовање пројекта показали да умеју да се изразе усмено у складу са потребама и карактеристикама ситуације и да поштују ограничења у погледу дужине и намене.

Ученици осталих одељења четвртог разреда који су присуствовали угледном часу оценили су га веома успешним. Допало им се што је било и глуме и песама, научили су нешто ново и то знање применили у квизу. Своја знања су проверили и током другог часа кад су играли занимљиве игрице.

Наставници који су присуствовали угледном часу су похвалили целокупни пројекат и угледни час који је допринео бољој сарадњи међу ђацима и наставницима и важан је као део размене искустава, тј. представљања примера добре праксе.

Родитељи ученика су подржавали ђаке и учитељицу у реализацији пројекта и пратили активности. Помагали су деци у проналажењу информација на интернету, у чувању и организацији информација у електронском облику и изради појединих задатака (панои, костими владара средњег века, портрети и лутке).

Родитељи, али и други чланови породица, који су присуствовали угледном часу, рекли да је био фантастичан, занимљив и поучан, да су обновили знања из историје и успешно одговорили на сва постављена питања. Наградили су ђаке и учитељицу великим аплаузом.

Учитељица и библиотекарка су на основу праћења реализације пројекта вредновале постигнућа ученика.

Ученици су се упознали са појмом информационе писмености и усмеравани на стицање вештине за проналажење, организацију и успешно коришћење информација за решавање задатка. Претраживали су интернет, уз помоћ наставника и родитеља, и прикупљали информације потребне за израду задатака. Разговарали су о уметничким делима (књиге, филмови и телевизијске серије), издвајали битне информације и стицли нова знања. Учили су да створе нову идеју или изразе идеју на свој начин и израдом материјала за паметне фасцикле развијали критичко мишљење и креативност.

Усвојена знања и закључке ђаци су примењивали у изради лекција за фасцикле чиме су оне постале наставно средство.

Провера знања ученика

Провера знања је извршена на више начина. Ученици су радили тест из природе и друштва за проверу знања који је предвиђен наставним планом и показали су изузетне резултате. Оцене су потврдили и током усменог испитивања.

Учитељица и библиотекарка су сачиниле тестове из природе и друштва, српског језика и математике за проверу знања на крају пројекта у складу са интердисциплинарним приступом теми и новим знањима које су ученици стекли. Поједина питања и задаци које су ученици осмислили током часова утврђивања из природе и друштва, српског језика и математике, налазе се у тим тестовима. Ту су, такође, ученици постигли одличне резултате.

На основу праћења и вредновања рада ученика, наставника и родитеља закључак је да су циљеви и задаци пројекта у потпуности остварени у складу са наставним планом, интересовањима и могућностима деце и активностима специфичним за ово одељење.

Након угледног часа ток и продукти пројекта су презентовани кроз прилог у школском листу, www.ossvetisavabg.edu.rs/files/mastarije_8.pdf.

Ток и продукти пројекта су презентовани и на посебној веб страни урађеној у програму Wix, <https://proslostsrbiye.wixsite.com/mysite>.